

- Vandaag gaan we aan de slag met **werkwoordspelling**. Zie: boek Nieuw Nederlands, blz. 244-253.
- Oude mededeling/Magister: **proefwerk werkwoordspelling** dt op do 8 januari 2015, 4e uur; telt 2x mee.
- **Huiswerk**: opdrachten ...

Pas op. Denk nooit dat Word de dt-spelling goed beheerst! In de onderstaande zinnen a t/m h staan vier werkwoorden fout gespeld. Word ontdekt maar één fout (namelijk 'gewerkd' in zin c).

a. Ik vindt jou een vervelende vent.	b. Ik vind jou een vervelende vent.
c. Hij heeft keihard gewerkd.	d. Hij heeft keihard gewerkt.
e. Als hij dat doet, wordt jij gek.	f. Als hij dat doet, word jij gek.
g. Hij heeft vorige week veel verhalen vertelt.	h. Hij heeft vorige week veel verhalen verteld.

Wat moet je weten om werkwoorden goed te kunnen spellen? **Vier basisbegrippen** moet je beheersen!

1. Wat is een **werkwoord**? Een woord dat een activiteit uitdrukt. Het woord kan veranderen afhankelijk van het onderwerp. Het hele werkwoord eindigt op -n of -en.
2. Wat is de **stam** van een werkwoord? De ik-vorm van een werkwoord, ofwel: het hele werkwoord zonder -n of -en. (Een stam kan nooit op een v of z eindigen: de v wordt een f, de z een s. Bij een import-werkwoord dat uit het Engels komt, en nog op zijn Engels wordt uitgesproken, is de stam het hele Engelse werkwoord: deleten, stam: delete; hij deletet.)
3. Wat is een **persoonsvorm** of **pv**? Dat is een werkwoordsvorm die verandert als je de tijd (tegenwoordige tijd/verleden tijd) van de zin verandert. In een zin kunnen meer dan een persoonsvorm staan.
 - Hij wordt al een grote jongen en kan al zelf zijn veters strikken → van tegenw. tijd naar verleden tijd →
 - Hij werd al een grote jongen en kon al zelf zijn veters strikken → 'wordt' en 'kan' zijn persoonsvormen
4. Wat is een **(werkwoords)uitgang**? Een (werkwoords)uitgang is een letter of lettercombinatie die achter de stam van een werkwoord komt te staan. Zie onderstaand schema met uitgangen:

Uitgangen tegenwoordige tijd		Uitgangen verleden tijd	
Enkelvoud	Meervoud	Enkelvoud	Meervoud
0 (= niks; als 'ik' ervoor of 'jij'/'je' erachter staat) -t (in andere gevallen; schrijf nooit -tt aan einde woord)	-n of -en (schrijf dus het hele werkwoord)	- Zwak werkwoord: -de/-te - Sterk werkwoord (= met klankverandering in verleden tijd): zo kort en simpel mogelijk + evt. verlengproef	- Zwak ww: -den / -ten - Sterk ww (dus met klankverandering in verleden tijd): zo kort en simpel mogelijk + eventuele verlengproef
Voorbeelden: Ik vind jou leuk. Vind jij/je me leuk? Vindt hij me leuk? Vindt je zus mij leuk? Ze tracht te lachen.	Voorbeelden: Jullie denken na. Hopen zij dat? Wij vinden dat. Wij gaan dansen. Ze trachten te ...	Voorbeelden: Gisteren beefde hij voor mij. Gisteren lachte ze naar me. Toen verzachtte de pijn. Zij bracht mij naar huis. Ze trachtte te lachen.	Voorbeelden: Toen leefden zij nog. Toen werkten ze hard. Ze slachtten de koe. Ze bedachten zich. Ze trachtten te lachen.
Trucje: verander de persoonsvorm (tt enkelv.) in een vorm van het werkwoord 'smurfen' en je hoort de uitgang 0 of -t!		Opmerking: een persoonsvorm kan in de verleden tijd nooit op -dt eindigen. (Wanneer eindigt een pv wel op -dt?)	

HOE SPEL JE WERKWOORDEN?

1. HOOFDVRAAG: IS HET WERKWOORD EEN PERSOONSVORM?
2. Als het antwoord op de hoofdvraag "NEE, HET WERKWOORD IS GEEN PERSOONSVORM" is, ben je klaar. SCHRIJF DE WERKWOORDSVORM DAN ZO KORTEN SIMPEL MOGELIJK. Hoor je aan het einde van de werkwoordsvorm een d of t? Doe dan de VERLENGPROEF. Verleng het woord met een -e: dan hoor je heel duidelijk of je een d of t moet schrijven.
3. Als het antwoord op de hoofdvraag "JA, HET WERKWOORD IS EEN PERSOONSVORM" is, zijn er twee mogelijkheden, afhankelijk van de tijd van de persoonsvorm:
 - 3A. BIJ DE TEGENWOORDIGE TIJD SCHRIJF JE ACHTER DE STAM: in het enkelvoud (als 'ik' ervoor, of 'je'/'jij' erachter staat:) NIKS of (in alle andere enkelvoudgevallen:) -T of (bij meervoud:) -N of -EN.
 - 3B. BIJ DE VERLEDEN TIJD SCHRIJF JE BIJ EEN ZWAK WERKWOORD ACHTER DE STAM: -DE of -TE in het enkelvoud, en -DEN of -TEN in het meervoud. ALS HET GAAT OM EEN STERK WERKWOORD MET KLINKERVERANDERING IN DE STAM, SCHRIJF JE DAT WOORD ZO KORT EN SIMPEL MOGELIJK.

WERKWOORDSPELLING: NIET LANGER GEK WORDEN VAN 'DT'!

Opmerking 1: Het spellingprobleem met 'dt', 'tt', 'dd' doet zich alleen voor bij persoonsvormen.

Opmerking 2: Je weet toch wat de 'stam' van een werkwoord is, he? Dat is de ik-vorm van het werkwoord. Een andere, meer ingewikkelde, definitie van stam is: het hele werkwoord zonder slot-n of slot-en; als de stam van het werkwoord dan eindigt op twee dezelfde medeklinkers, moet je de laatste letter weggooien (de stam van 'stappen' is dus 'stap').

Hoe bepaal je of iets een 'persoonsvorm' is? Er zijn verschillende manieren om dat te bepalen, maar de gemakkelijkst manier is om de zin in een andere tijd te zetten (tegenwoordige tijd > verleden tijd, of verleden tijd > tegenwoordige tijd). Als het woord verandert dat je op die wijze (door de tijd te veranderen) onderzoekt, is dat een persoonsvorm! Bij een zin als "Red de man die aan het verdrinken is" kun je "Red" niet in de verleden tijd zetten. Dat is dus ook geen persoonsvorm (maar een gebiedende wijs). Daarom schrijf je dat woord, zoals we zo meteen zullen zien, zo kort en simpel mogelijk. In één zin kunnen overigens meer dan één persoonsvormen staan.

Nu je weet hoe je moet bepalen of iets een persoonsvorm is, moet je voor jezelf de HOOFDVRAAG beantwoorden:

STAP 1: HOOFDVRAAG: IS HET WOORD EEN PERSOONSVORM?

1a. Antwoord = geen persoonsvorm. Als het woord geen persoonsvorm is, schrijf je het zo kort en simpel mogelijk! Zet er eventueel een 'e' achter (bijv. bij een voltooid deelwoord), zodat je kunt horen of je een 'd' of een 't' moet schrijven. **KLAAR!**

1b. Antwoord = ja, het woord is een persoonsvorm. Als dat zo is, ga je door met STAP 2:

STAP 2 (alleen uit te voeren als het werkwoord een persoonsvorm is): ACHTER DE STAM VAN HET WERKWOORD PLAATS JE EEN VAN DE VOLGENDE UITGANGEN:

2a. EEN VAN DE DRIE MOGELIJKE UITGANGEN IN DE TEGENWOORDIGE TIJD: NIETS (dus alleen de stam), -T of -(E)N

2b. EEN VAN DE VIER MOGELIJKE UITGANGEN IN DE VERLEDEN TIJD: -DE, -TE, -DEN, -TEN

Vind je het lastig om die uitgangen van de tegenwoordige en verleden tijd te onthouden? Gebruik dan werkwoorden die je kent, bijv. 'spelen' en 'stappen'! Dan ontdek je de uitgangen zelf. (Let op: in de praktijk schrijf je de uitgangen zonder streepje '-')!

Tegenwoordige tijd:

Ik speel (niets!)

Jij speel-t

Hij/zij speel-t

Wij spel-en

Jullie spel-en

Zij spel-en

Speel (niets!) je/jij?

Speel-t je zus?

Speel (niets!) met je vriend!

Ik stap (niets!)

Jij stap-t

Hij/zij stap-t

Wij stapp-en

Jullie stapp-en

Zij stapp-en

Stap (niets!) je/jij?

Stap-t je zus?

Stap (niets!) met je vriend!

Verleden tijd

Ik speel-de

Jij speel-de

Hij/zij speel-de

Wij speel-den

Jullie speel-den

Zij speeld-en

Speel-de je/jij?

Speel-de je zus

Ik stap-te

Jij stap-te

Hij stap-te

Wij stap-ten

Jullie stap-ten

Zij stap-ten

Stap-te je/jij?

Stap-te je zus?

Opmerkingen en/of constatering:

3a. In de tegenwoordige tijd schrijf je in het enkelvoud meestal een 't' achter de stam van een persoonsvorm; je schrijft slechts in een paar gevallen niets achter de stam: als 'ik' het onderwerp van de persoonsvorm is, of als 'jij' (of 'je', maar dan moet je dat 'je' wel in 'jij' kunnen veranderen!) achter de persoonsvorm staat.

- 3b. In de tegenwoordige tijd schrijf je in het meervoud altijd '(e)n' achter de stam. Let op! Houd je bij de spelling van een meervoudige persoonsvorm aan de normale spellingregels die bij meervoudsvorming gelden. Dat doe je waarschijnlijk vanzelf automatisch (pleonasme!) goed. Maar voor de volledigheid meld ik toch maar dat je in het meervoud soms een klinker van de stam moet schrappen (bijv. bij 'spelen'; stam is 'speel'; meervoud is niet 'wij spelen', maar 'wij spelen') en soms de laatste medeklinker van de stam moet verdubbelen (bijv. bij 'stappen'; stam is 'stap'; het meervoud is niet 'wij stapen', maar 'wij stappen').
- 3c. Bij een gebiedende wijs (waarin een opdracht zit: 'speel'!) schrijf je niets achter de stam. De gebiedende wijs is geen persoonsvorm.
- 3d. In de verleden tijd schrijf je bij enkelvoud 'de' of 'te', en bij meervoud 'den' of 'ten' achter de stam. Let op! Bij sommige (sterke) werkwoorden verandert in de verleden tijd de stam van vorm, bijv. bij het werkwoord 'denken' (stam: 'denk'), waarvan de stam in de verleden tijd 'dacht' wordt. Door de klinkerverandering zie je dat de persoonsvorm al in de verleden tijd staat. Schrijf de persoonsvorm van zo'n sterk werkwoord in de verleden zo kort en simpel mogelijk: niet 'wij dachtten', maar 'wij dachten'.
- 3e. Misschien handig? Als je in het proefwerk d's en t's moet invullen bij werkwoordsvormen, bepaal dan eerst of dat persoonsvormen zijn. Onderstreep of highlight eerst alle persoonsvormen in het proefwerk, zodat ze opvallen. Pas daarna ga je de d's en t's invullen. Bij een niet-onderstreepte werkwoordsvorm (zie stap 1) ben je vlug klaar en schrijf je dat woord zo kort en simpel mogelijk op (eventueel verlengen met een e). Bij een onderstreepte persoonsvorm vul je de goede uitgang in (zie stap 2).
- 3f. Veelgestelde vraag 1: hoe zit dat nu met de uitgang 'dt'? Wanneer schrijf je nu de uitgang 'dt'? Dat is een foute vraag: de uitgang 'dt' bestaat niet! De enige uitgangen die je achter de stam van een werkwoord kunt schrijven zijn (in de tegenwoordige tijd:) niets, 't', '(e)n', (en in de verleden tijd:) 'de(n)' en 'te(n)'. Je schrijft alleen 'dt' als het werkwoord een stam op een 'd' heeft. Je schrijft dus: 'jij redt' (met 'dt', de 'd' zit in de stam, de 't' is de uitgang).
- 3g. Veelgestelde vraag 2: waarom worden 't kofschip en de voltooid deelwoorden hier niet behandeld? Misschien ben je er verbaasd over dat hierboven niet is gesproken over 't kofschip (ook wel: 't fokschaap) en over voltooid deelwoorden? Foutje, Salemans? Nee, geen foutje. Kijk naar de zin 'Je hebt me er ingeluisd'. Als je vaststelt dat 'ingeluisd' geen persoonsvorm is, zegt regel 1a: 'Zet achter 'ingeluisd' een 'e', dan hoor je de 'd'. En dan ben je klaar! Als je naar de eindletter 's' zou kijken, zou de regel van 't kofschip je misschien kunnen verleiden een t te plaatsen! Dus weg met dat kofschip! Laat het maar zinken! 't Kofschip was bedoeld als een ezelsbruggetje, een handig hulpmiddel. Maar ik zie dat het alleen maar tot problemen leidt!

En nu maar veel oefenen! Problemen? Bespreek ze met me! Stel vragen in de klas!

Ben Salemans – oktober 2012 / december 2014

Oefening 1 (= str1): vul op de streepjes (___) **dd**, **d**, **dt**, **t** of **tt** in.

- 1 Toen de kandidaat hoorde dat hij afgewezen was, zuch___e hij en ging teleurgesteld de deur uit.
- 2 Dieren die dreigen uit te sterven, worden door het WNF bescherm___.
- 3 Ons bedrijf verzen___ de goederen bij voorkeur per koerier.
- 4 Het gras was letterlijk verschroei___ door de zon.
- 5 Toen Sanne en Thomas gingen trouwen, rich___en ze hun appartement heel gezellig in.
- 6 In de verwoes___e gebieden is de bevolking nog druk bezig met het herstellen van de schade.
- 7 We wilden weten waar de kievit zijn nest had; daarom bespie___en we hem geruime tijd.
- 8 De wagens die aan de optocht deelnemen, versier___ men vooral met tulpen.
- 9 In de koelruimte van de slachterij hingen lange rijen geslach___e koeien.
- 10 Het huis van het bruidspaar was met bloemen versier___.
- 11 Vroeger en___e men alle kinderen in tegen pokken.
- 12 Pas op dat je die buisjes met bloed niet verwissel___!
- 13 Hij wen___e allerlei middelen aan om zijn doel te bereiken.
- 14 Ik heb me de vrijheid veroorloof___, een paar verbeteringen aan te brengen.
- 15 Van de gevluch___e gevangenen konden er maar twee weer gepak___ worden.
- 16 Greenpeace strij___ al jarenlang voor de bescherming van de walvissen.
- 17 Pas op, die tak is helemaal vermold___.
- 18 De jarige voelde zich zeer vereerd___ met de persoonlijke felicitaties van de burgemeester.
- 19 De jongen keek niet goed uit en trapte in een verroes___e spijker.
- 20 Het regende dat het goot, maar wij troos___en ons met het idee dat de vakantie pas begonnen was.
- 21 De caissière had een aanzienlijk bedrag verduister___.
- 22 Mijn nieuwe fiets rij___ heerlijk licht.
- 23 Toen alle pogingen om de berg te beklimmen mislukten, aanvaar___e de expeditie de terugtocht.
- 24 Je moet eens aan je leraar vragen wat dit woord beteken___.
- 25 De onthulling van een standbeeld geschie___ vaak in het bijzijn van de kunstenaar.

Oefening 2 (= str3): vul op de streepjes (___) **dd**, **d**, **dt**, **t** of **tt** in.

- 1 De verhoudingen binnen het team zijn aanmerkelijk bekoel___.
- 2 In de oorlog verspre___e mijn grootvader illegale bladen in de stad.
- 3 Met zijn innemende glimlach verover___ hij ieders hart.
- 4 Al twee maanden lang verpleeg___ zij haar moeder.
- 5 Wie bie___ er meer, vroeg de veilingmeester.
- 6 Het contract wer___ met vijf jaar verleng___.
- 7 Ik wach___e meer dan een uur op hem, maar hij kwam niet.
- 8 Heb je alle vragen al beantwoor___?
- 9 Voor de ingenieur de benoeming aanvaar___e, informeerde hij of er een woning beschikbaar was.
- 10 Het spreekwoord zegt:Wie zich verneder___, zal verhoog___ worden.
- 11 Wie zijn neus schen___, schen___ zijn aangezicht.
- 12 Voortdurend wroe___e het varken met zijn snuit in de modder.
- 13 Die wandeling heeft de bejaarde vrouw erg vermoei___.
- 14 Heb je nou gezien dat die jongen al zijn speelgoed zelf verniel___?
- 15 Je hebt nog niet verklaar___ hoe het komt dat je zo laat bent.
- 16 Jij veronderstel___ al snel dat we je voor de gek houden.
- 17 Als er een helikopter lan___, blijven veel mensen staan kijken.
- 18 Na zijn operatie mag hij niet meteen zware arbeid verrich___en: dat vermoei___: hem nog te veel.
- 19 Tijdens de vergadering bleven de meningen verdeel___, of die nieuwe weg er nu moest komen.
- 20 Het had weinig gescheel___ of we waren echt verdwaal___.
- 21 Ik weet niet meer hoeveel de aardappelen vroeger kos___en.
- 22 Mijn buurman beloof___ zijn dochter een nieuwe auto als zij in één keer slaag___ voor haar rijbewijs.
- 23 Sinds hij gepensioneerd___ is, lei___ hij een rustig leventje.
- 24 We gingen overstag en ron___en de laatste boei.
- 25 Toen de eerste druppels vielen, vluch___en we een schuur in.

Oefening 3 (= str5): vul op de streepjes (___) dd, d, dt, t of tt in.

- 1 Vorige maand stun___e die supermarktketen ook al met de prijs van condooms.
- 2 De docent was erg verheug___ over de eindexamenresultaten van zijn kandidaten.
- 3 Het bevrees___ ons, dat je geen zin hebt om met ons op vakantie te gaan.
- 4 De hoofdstad bre___e zich in alle richtingen enorm uit.
- 5 Deze getuige verklaar___, dat hij de verdachte 's avonds om tien uur nog bij het huis gezien heef___.
- 6 Niels bestee___ heel veel aandacht aan zijn taak als bestuurslid van de jeugdcommissie.
- 7 Het water verwoes___e in enkele uren, wat mensenhanden in eeuwen hadden opgebouw___.
- 8 De plannen van de misdadigers werden gelukkig tijdig verijdel___.
- 9 Een eend broe___ soms op twintig eieren tegelijk.
- 10 We zullen maar hopen dat die schuld verjaar___ is.
- 11 Toen we ruim drie uur in de brandende zon hadden gelopen, smach___en we naar koud water.
- 12 Het heeft nu al vier weken geregen___ en iedereen verlang___ naar de zon.
- 13 Ik beken eerlijk dat ik je benij___e, toen je naar Nieuw-Zeeland ging.
- 14 Vis verteer___ makkelijker dan vlees; daarom veroorzaak___ het eten van vis minder darmklachten.
- 15 Het komt herhaaldelijk voor dat de postbode deze straten met elkaar verwar___.
- 16 De rebellen hadden de waterbronnen van de dorpsbewoners vergiftig___.
- 17 Het regende de hele maand augustus; de schoenen beschimmelden en de sleutels verroes___en.
- 18 We vonden het erg prettig dat we je hier konden ontmoet___en.
- 19 Ik begreep wel dat hij iets in zijn schild voerde, maar ik doorgron___e zijn bedoeling niet.
- 20 De dijken langs de grote rivieren zullen nog dit jaar verhoog___ worden.
- 21 Schoonmaak zijn ontkalk___ een koffiezetapparaat het beste.
- 22 Het is in het belang van iedereen dat de overheid de fietspaden verbree___.
- 23 Ben je nu al weer verhuis___?
- 24 De chauffeur had geen voorrang verleent___ aan de van rechts komende fietser.
- 25 Een wilg vermolt___ vaak van binnen.

Oefening 4 (= str7): vul op de streepjes (___) dd, d, dt, t of tt in.

- 1 De dokter had me plaatselijk verdoof___, zodat ik tijdens de operatie bij kennis bleef.
- 2 Met een ijzeren staaf had de inbreker een ruit verbrijzel___.
- 3 In de vorige eeuw getroos___en sommige ouders zich veel opofferingen om hun kinderen te laten studeren.
- 4 Je kunt duidelijk merken, dat hij zijn wijsheid aan de encyclopedie ontleen___.
- 5 Het bevrees___ me dat je dit boek niet mooi vin___.
- 6 Het ongeluk geschie___e op de weg van Maastricht naar Luik.
- 7 Omdat er slecht weer wer___ voorspel___, haas___en de boeren zich met het binnenhalen van het hooi.
- 8 Wat we ook geprobeer___ hebben, het heeft allemaal niets geholpen.
- 9 Precies op tijd lan___e het vliegtuig in Rome.
- 10 'Wat je verdien___ mag je houden, zei mijn vader.
- 11 Verzamel___ je broer nog steeds postzegels?
- 12 Tegenwoordig braa___ men vlees vaker in olie.
- 13 Men heeft de verdiensten van die man jarenlang misken___.
- 14 Thor Heyerdahl en zijn helpers trach___en indertijd met een vlot de Stille Zuidzee over te steken.
- 15 Onze keeper heeft het doel uitstekend verdedig___.
- 16 Waarom vertelde je me de waarheid niet? Je spel___e me maar wat op de mouw!
- 17 Het is heel verstandig dat hij zijn huis verzeker___.
- 18 Wat bedui___ toch dat geschreeuw?
- 19 Toen de poes de tuin inkwam, vluch___en de vogels de boom in.
- 20 Veel kerncentrales zijn op een veilige manier ontmantel___.
- 21 Als je zo vaak verzuim___, moet je veel inhalen op school.
- 22 Onze burens hebben zich over dat zwerfkatje ontferm___.
- 23 Als de radio zo hard staa___, overstem___ hij alles.
- 24 Mijn baas vergoe___ alle kosten, als ik voor hem op reis ben.
- 25 Het spreekwoord zegt: wat in een goed vat zit, verzuur___ niet.

Oefening 5 (= str9): vul op de streepjes (___) **dd**, **d**, **dt**, **t** of **tt** in.

- 1 Na een felle strijd werd het prijsgegeven terrein herover___.
- 2 Als je het van rechts komende verkeer geen voorrang verleen___, ben je strafbaar.
- 3 Als de scheepvaart door de vorst gestrem___ is, verze___ ons bedrijf de goederen per vliegtuig.
- 4 Haarlem en Heerlen worden wel eens met elkaar verwar___.
- 5 Ik zou het nooit geloof___ hebben, als ik het niet zelf gezien had.
- 6 Voordat hij de kozijnen gaat schilderen, verwijder___ hij de oude verflaag.
- 7 We klop___en de kleden en de gordijnen en luch___en de kamer, zodat het er weer fris rook.
- 8 'Beter benij___ dan beklaag___, zegt het spreekwoord.
- 9 Welk paard uit de manege berij___ hij het liefst?
- 10 Vanuit zijn schuilplaats bespie___ onze poes de vogels in de tuin.
- 11 Een narcis verwilder___ gemakkelijker dan een tulp.
- 12 Men benij___ hem, omdat hij zoveel succes heeft.
- 13 De politieagent gelas___e ons door te lopen.
- 14 Je kunt wel merken dat die jongen altijd door zijn ouders verwen___ is.
- 15 Als je hem een e-mail stuur___, antwoord___ hij meestal nog dezelfde dag.
- 16 Begrijp je niet wat je met die woorden ontketen___ hebt?
- 17 Op wie wach___en jullie gisteren bij het station?
- 18 Zijn zusje wor___ 's zomers nooit bruin, maar vervel___ wel.
- 19 Na enige dagen mel___e de inbreker zich bij de politie.
- 20 Wel jammer dat je je tuin zo verwaarloos___.
- 21 Toen Jolanda uit het ziekenhuis kwam, moest zij de eerste tijd nog veel rus___en.
- 22 Het is heel anders uitgekomen dan de waarzegster voorspel___ had.
- 23 Toen de stakingen aanhielden, zwich___en de werkgevers voor de eisen van de vakbonden.
- 24 Onze auto vertoon___ de laatste tijd verschijnselen die op slijtage wijzen.
- 25 De bewoners van de Zuidzee-eilanden voe___en zich vroeger uitsluitend met vruchten en vis.

Oefening 6 (= str11): vul op de streepjes (___) **dd**, **d**, **dt**, **t** of **tt** in.

- 1 Jongeren die zich eerder kansarm ach___en op de arbeidsmarkt, boden zich alsnog aan voor die vacature.
- 2 Zijn voogd heeft zich nooit veel om hem bekommer___.
- 3 Als mijn verhaal je verveer___, moet je het maar zeggen.
- 4 Waarom beantwoor___ je zijn vraag niet?
- 5 Ik moet eerlijk bekennen dat het me verheug___, dat ik een paar dagen vrij ben.
- 6 Ik geloof dat hij naar zijn vader aar___: die had ook zoveel belangstelling voor vreemde landen.
- 7 Ik wil niet dat je die vogelnestjes verstoort___!
- 8 We hebben zo naar de vakantie verlang___, maar nu regent het al dagen.
- 9 Verzool___ of niet, ik wil mijn schoenen in elk geval meenemen.
- 10 Omdat er steeds mollen in onze tuin wroe___en, besloot de tuinman een paar vallen te zetten.
- 11 Het is zo gezellig als opa 's avonds een verhaal vertel___!
- 12 Het plein baa___ 's winters in het licht.
- 13 Het winkelmeisje ontvreem___e enkele kostbaarheden.
- 14 Omdat we in de stad gingen wonen, verpach___en we vorig jaar onze boerderij.
- 15 Vertel ons nu eens wat je in Zuid-Amerika beleef___ hebt.
- 16 Wat wei___e jij gisteren uitvoerig uit over je plannen, zeg.
- 17 Om de trein nog te kunnen halen, versnel___ hij zijn pas.
- 18 Je versper___ de hele stoep met je fiets.
- 19 Als je de opdracht aanvaar___, kun je morgen met het werk beginnen.
- 20 Na de operatie bleek zijn been helemaal verstijf___ te zijn.
- 21 De lawine rich___e grote schade aan.
- 22 Lisa is erg ziek geweest___, maar ze is nu weer helemaal herstel___.
- 23 De brandweer deed wat ze kon, maar toch brei___e het vuur zich snel uit.
- 24 Wat een onbeschaamde kerel is dat: hij veroorloof___ zich allerlei vrijheden.
- 25 Men wen___ tegenwoordig allerlei middelen aan om schadelijke insecten te bestrijden.

Oefening 7 (= str13: vul op de streepjes (___) dd, d, dt, t of tt in.

- 1 Alleen al door zijn aanwezigheid op dat feestje vergal___e hij ons plezier.
- 2 Wanneer het een paar weken droog is, verdor___ het gras op deze zandgronden.
- 3 Voordat de tandarts de kies trok, had hij de plek verdoof___.
- 4 De gezondheidstoestand van opa verontrus___e ons meer dan we hem lieten merken.
- 5 Het was al elf uur, dus moesten we ons haas___en om de laatste trein te halen.
- 6 Mijn oom verblij___e ons met een nieuwe radio.
- 7 Onze fitnessinstructeur heeft het tempo aanzienlijk versnel___.
- 8 Ratten vergiftig___ men op grote schaal, maar het resultaat is nog niet groot.
- 9 Nauwelijks is de brandweer gewaarschuw___, of de eerste spuit spoe___ zich naar de brand.
- 10 Wat wor___ er toch veel geld verspil___ aan nutteloze zaken.
- 11 Toen de elektriciteit in New York uitviel, werden verscheidene winkels volledig verniel___.
- 12 Het verheug___ ons buitengewoon, dat je promotie heb___ gemaakt___.
- 13 De oude muziekinstrumenten vermold___en en verroes___en in de schuur van de muziekschool.
- 14 De gemeenteraad heeft de hele middag vergader___.
- 15 Een stoeipartij ontbaar___ gemakkelijk in ruzie.
- 16 De konijnenziekte verbreid___e zich snel over West-Europa.
- 17 Als de storm niet bedaar___, zullen we hier moeten overnachten.
- 18 Je kunt beter niet met die jongen omgaan, want hij mislei___ zelfs zijn ouders.
- 19 De cycloon verwoes___e alles wat op zijn weg lag.
- 20 De roman 'Brandende liefde' van Jan Wolkers is ook verfilm___.
- 21 Het weerbericht mel___ dat er een nieuwe depressie onderweg is.
- 22 Tijdens de feestweek was onze stad schitterend met bloemen versier___.
- 23 Toen het zo erg mis___e, reden we bijna de sloot in.
- 24 Hij bereik___ heel weinig, doordat hij zijn kansen vergooi___.
- 25 Toen ze een paar weken in Frankrijk geweest___ waren, verbeel___en ze zich, dat ze Frans spraken.

Oefening 8 (= str15): vul op de streepjes (___) **dd**, **d**, **dt**, **t** of **tt** in.

- 1 Onze stad brei___ zich de laatste jaren geweldig uit.
- 2 Jouw handschrift is door veel te oefenen erg verbeter___.
- 3 Er was geen water meer in de sloten; de koeien versmach___en van dorst.
- 4 Toen er zoveel bewijzen tegen hem ingebrach___ werden, heeft de dader beken___.
- 5 De verzekeringsmaatschappij vergoe___e maar een deel van de schade.
- 6 Je krijgt echt moeilijkheden als je die lessen verzuim___.
- 7 Ondanks allerlei veiligheidsmaatregelen stra___ er nog menig schip.
- 8 Op die mooie avond verlich___e de maan het landschap.
- 9 Begrijp jij waarom hij zich hierover beklaag___ heef___?
- 10 Heb je de tuinbonen al gedop___?
- 11 Hij was zeer vereer___ door die opdracht.
- 12 Hij is erg onhandig en verknoei___ alles wat hij doet.
- 13 Hij laat er geen gras over groeien, maar smee___ het ijzer als het heet is.
- 14 Het gebeur___ soms dat één enkele hagelbui alle ruiten van onze broeikassen verbrijzel___.
- 15 Geloof hem niet: hij heeft alle feiten verdraai___.
- 16 De zware storm die de oorzaak wer___ van de ramp, was door het weerbericht voorspel___.
- 17 We verhaas___en onze schreden, toen we merkten dat het begon te regenen.
- 18 Kun je me vertellen hoe je een lijn in drie gelijke stukken verdeel___?
- 19 De rechercheur heeft ontdek___ dat de caissière telkens kleine bedragen ontvreem___e.
- 20 Omdat de lijst van het schilderij lelijk geworden was, vergul___e opa hem opnieuw.
- 21 Nu zijn jullie zuinig, maar vroeger verkwis___en jullie je geld.
- 22 Ik ben ervan overtuig___ dat je hem meteen herken___ ha___.
- 23 Toen de fles ammoniak op de grond viel, versprei___e de damp zich snel door het hele gebouw.
- 24 Je moe___ maar flink afdingen, want die koopman overvraag___ altijd.
- 25 Ik verbaas me erover dat de gemeente die bouwvallige huizen niet ontruim___.

Oefening 9 (= str17): vul op de streepjes (___) **dd**, **d**, **dt**, **t** of **tt** in.

- 1 Einstein, een van de grootste geleerden van de twintigste eeuw, is door zijn tijdgenoten misken___.
- 2 Die eigenwijze kerel verbeel___ zich dat hij alles beter kan dan een ander.
- 3 Na een hevige worsteling wer___ de dief door de politieagent overweldig___.
- 4 Deze herfst was alles zo nat, dat zelfs de sleutels en de sloten verroes___en.
- 5 Als er in de kamer gerook___ wer___, begon mijn zusje te hoës___en.
- 6 Wendy watertan___e toen ze de lekkere taart zag.
- 7 Bijna ieder jaar tree___ deze rivier buiten zijn oevers.
- 8 Ik heb gelezen, dat men in Amerika een nieuw vaccin tegen dat dodelijke virus ontwikkel___.
- 9 De algemene miskenning van zijn verdiensten heeft hem zeer verbitter___.
- 10 Gisteravond bel___e Marjolijn met één van haar studiegenoten in Amerika.
- 11 'Hebben jullie lekker gedouch___?', vroeg de moeder aan haar kinderen.
- 12 Het was leuk om te zien hoe de parkiet haar eieren uitbroe___e.
- 13 Die gruwelijke misdrijven tijdens de oorlog werden door ieder weldenkend mens verafschuw___.
- 14 Wie heeft jou vertel___ dat de kunstenaar het beeld zelf onthul___?
- 15 Als je met opa over zeilschepen praat, wei___ hij geweldig uit over zijn reizen.
- 16 We hebben ons er altijd over verbaas___, dat je zo royaal met je geld omsprong.
- 17 Wanneer heeft mamma jou dat dan beloof___?
- 18 Ik heb de indruk dat je iedere week iets aan je kamer verander___.
- 19 Toen we thuis kwamen van die reis, rus___en we eerst een paar dagen uit.
- 20 Zijn zoon heef___ in Amerika aardig verdien___.
- 21 Ieder jaar verblij___ mijn oom zijn neefjes met mooie cadeautjes.
- 22 Als hij inlichtingen nodig ha___, wen___e hij zich altijd tot onze directeur.
- 23 Ik wil pas geloven dat mijn oma helemaal genezen is, als de dokter het heeft verklaar___.
- 24 Het is alsof de sneeuw een donzen deken over de velden sprei___.
- 25 Toen beken___ wer___ wat hij gedaan ha___, verach___e iedereen hem.

Oefening 10 (= str18): vul op de streepjes (___) **rr**, **r**, **ë**, **e** of **en** in.

- 1 Na zijn a___estatie legde de inbreker een volledige bekentenis af.
- 2 Deze kandidaten voldoen all___ aan de in de vacature gestelde eisen.
- 3 Hij heeft een stem als een gebarst___ klok.
- 4 De a___ogante wijze waarop hij zijn personeel behandelde, maakte hem zeer gehaat.
- 5 Hij is in houding en manieren een echte aristocraat.
- 6 Van de Amsterdamse straten zijn vel___ geasfalteerd.
- 7 Waar heb je dat krant___knipsel over ufo's gelaten?
- 8 Van iemand die tot een hoge positie is geklommen, zeg je dat hij ca___ière heeft gemaakt.
- 9 De ba___ometer gaat achteruit, we krijgen slecht weer.
- 10 De voorzitter van de vakvereniging werd bij de minister in audi___ntie ontvangen.
- 11 Ik heb die novell___bundel in een keer uitgelezen.
- 12 Het berekenen van de co___ffici___nt is met dat programma een fluitje van een cent.
- 13 De ca___osserie van deze auto is vervaardigd uit staal.
- 14 Van de losgelaten postduiven keerden enkel___ niet terug.
- 15 Levensmiddelen behoren hygi___nisch verpakt te zijn.
- 16 Een ka___ikatuur is een spotprent.
- 17 Enige dagen na de mondelinge mededeling kreeg hij de offici___le bevestiging van zijn benoeming.
- 18 Een bezoek aan een druiv___kas is de moeite waard.
- 19 De laatste jaren blijken dvd's een zware concu___ent voor de bioscoop te zijn.
- 20 Iedere avond speelt het ca___illon van onze kerktoren.
- 21 Voor de behartiging van onze financi___le zaken zoeken wij een betrouwbare boekhouder.
- 22 We eten vanavond pann___koeken met stroop.
- 23 In de tuin stond op een hoge paal een duiv___til.
- 24 We moeten op zolder muiz___tarwe strooien.
- 25 Boer___kool met worst is heerlijke winterkost.

Oefening 11 (= str36): vul op de streepjes (___) **rr**, **r**, **ë**, **e** of **en** in.

- 1 Je moet je altijd co___ect gedragen bij een sollicitatie.
- 2 Kom even binnen; ik wil je nam___lijk iets vragen.
- 3 De mensen trokken in grot___ getale naar het strand.
- 4 Onze co___espondent in Parijs meldt ons dat de staking is be___indigd.
- 5 In de krant stond een inte___essant artikel over de Kanaaltunnel.
- 6 Het was feit___lijk mijn bedoeling deze vakantie thuis te blijven
- 7 De eig___lijke betekenis van dat woord is me ontschoten.
- 8 Bietsuiker is oorspronkelijk een su___ogaat van rietsuiker.
- 9 Het spinn___wiel stond heel decoratief in de hoek van de kamer.
- 10 We konden zijn pogingen om ons te helpen maar matig appreci___ren.
- 11 Hij was niet erg gezellig vandaag, hop___lijk gaat het morgen beter.
- 12 Na de wedstrijd gingen winnaars en verliezers gezam___lijk de stad in.
- 13 Je moet de spreker niet telkens inte___umperen.
- 14 Met een stevige kurk___trekker krijg je die fles wel open.
- 15 De landing van de eerste mensen op de maan werd door vel___ met spanning gevolgd.
- 16 Nu je benoemd bent, moet je lid worden van de ambtenan___bond.
- 17 We komen eens vragen hoe de pati___t het maakt.
- 18 De burgemeester dankte hem voor de zeg___rijke arbeid, die hij in de gemeente had verricht.
- 19 Door i___igatie zijn woestijngebieden in vruchtbare akkers veranderd.
- 20 De aangift___formulieren voor de belasting kun je nu zelf downloaden.
- 21 In de herfst zijn er veel spinn___webben.
- 22 Wil je me die schroev___draaier even aangeven?
- 23 Een wesp___steek kan behoorlijk pijn doen.
- 24 In het duingebied kun je in de herfst nog volop padd___stoelen bewonderen.
- 25 Wees voorzichtig met die vlieg___zwam, want die is erg giftig.

Oefening 12 (= str42): vul op de streepjes (___) **rr**, **r**, **ë**, **e** of **en** in.

- 1 De reiziger zette zijn akt___tas in het bagagerek en ging zitten.
- 2 De boekhouder had zich de gelden wederrecht___lijk toegeëigend.
- 3 Met moeite kreeg de arts de bij___angel uit mijn been.
- 4 De co___ectie van opstellen eist heel veel tijd.
- 5 Er is een leuke anekdot___bundel verschenen.
- 6 Er worden steeds meer zonn___panelen gebruikt voor de energievoorziening.
- 7 We wierpen een paar takk___bossen op het vuur.
- 8 De spreker sloeg geen acht op de inte___upties van het publiek.
- 9 Onze straat loopt pa___allel met het kanaal.
- 10 Voor de tweede tv moest een aparte antenn___kabel worden gelegd.
- 11 Na de offici___le mededeling wist iedereen wat er aan de hand was.
- 12 Sommig___ hebben nooit moeite met hun meetkundeopdrachten.
- 13 Het orkest speelde een potpou___i van bekende melodieën.
- 14 Druiv___suiker wordt heel gemakkelijk in het bloed opgenomen.
- 15 De jongen was ap___trots op het mooie doelpunt dat hij gemaakt had.
- 16 Hij is gedeeltelijk verlamd doordat hij zijn rugg___merg beschadigd heeft bij het skiën.
- 17 Sommige indianenstammen in Zuid-Amerika tatoe___ren zich over het hele lichaam.
- 18 In die holle boom zit een wesp___nest.
- 19 Na de storm was de weg door omgewaaide bomen geba___icadeerd.
- 20 Leer voor de volgende keer pa___agraaf twaalf.
- 21 Het gehoest en gestommel in de zaal i___iteerde de spreker zichtbaar.
- 22 Constante factoren in de wis- en natuurkunde noem je wel co___fficiënten.
- 23 Mijn vriend is benoemd tot accountant op het Ministerie van Financi___n.
- 24 Uit onze klas moeten enkel___ herexamen doen.
- 25 Door de komst van de cd-speler is het casset___bandje uit de gratie.

Werkwoordspelling (herhaling pag. 1)

Wat moet je weten om werkwoorden goed te kunnen spellen? Vier basisbegrippen moet je beheersen!

1. Wat is een werkwoord? Een woord dat een activiteit uitdrukt. Het woord kan veranderen afhankelijk van het onderwerp. Het hele werkwoord eindigt op –n of –en.
2. Wat is de stam van een werkwoord? De ik-vorm van een werkwoord, ofwel: het hele werkwoord zonder –n of –en. (Een stam kan nooit op een v of z eindigen: de v wordt een f, de z een s. Bij een import-werkwoord dat uit het Engels komt, en nog op zijn Engels wordt uitgesproken, is de stam het hele Engelse werkwoord: deleten, stam: delete; hij deletet.)
3. Wat is een persoonsvorm of pv? Dat is een werkwoordsvorm die verandert als je de tijd (tegenwoordige tijd/verleden tijd) van de zin verandert. In een zin kunnen meer dan een persoonsvorm staan.
 - Hij wordt al een grote jongen en kan al zelf zijn veters strikken → van tegenw. tijd naar verleden tijd →
 - Hij werd al een grote jongen en kon al zelf zijn veters strikken → ‘wordt’ en ‘kan’ zijn persoonsvormen
4. Wat is een (werkwoords)uitgang? Een (werkwoords)uitgang is een letter of lettercombinatie die achter de stam van een werkwoord komt te staan. Zie onderstaand schema met uitgangen:

Uitgangen tegenwoordige tijd		Uitgangen verleden tijd	
Enkelvoud	Meervoud	Enkelvoud	Meervoud
<u>0</u> (als ik ervoor of jij/je erachter staat) <u>-t</u> (in andere gevallen; schrijf nooit –tt aan einde woord)	<u>-n</u> of <u>–en</u> (schrijf dus het hele werkwoord)	- Zwak werkwoord: <u>-de/-te</u> - Sterk werkwoord (= met klankverandering in verleden tijd): zo kort en simpel mogelijk + evt. verlengproef	- Zwak ww: <u>–den / –ten</u> - Sterk ww (dus met klankverandering in verleden tijd): zo kort en simpel mogelijk + eventuele verlengproef
Voorbeelden: Ik vind jou leuk. Vind jij/je me leuk. Vindt hij me leuk? Vindt je zus mij leuk? Ze tracht te lachen.	Voorbeelden: Wij vinden dat. Wij gaan dansen. Ze trachten te ...	Voorbeelden: Gisteren beefde hij voor mij. Gisteren lachte ze naar me. Toen verzachtte de pijn. Zij bracht mij naar huis. Ze trachtte te lachen.	Voorbeelden: Toen leefden zij nog. Toen werkten ze hard. Ze slachtten de koe. Ze bedachten zich. Ze trachtten te lachen.
Trucje: verander de persoonsvorm (tt enkelv.) in een vorm van het werkwoord ‘smurfen’ en je hoort de uitgang 0 of –t!		Opmerking: een persoonsvorm kan in de verleden tijd nooit op –dt eindigen. (Wanneer eindigt een pv wel op –dt?)	

HOE SPEL JE WERKWOORDEN?

4. HOOFDVRAAG: IS HET WERKWOORD EEN PERSOONSVORM?
5. Als het antwoord op de hoofdvraag “NEE, HET WERKWOORD IS GEEN PERSOONSVORM” is, ben je klaar. SCHRIJF DE WERKWOORDSVORM DAN ZO KORTEN SIMPEL MOGELIJK. Hoor je aan het einde van de werkwoordsvorm een d of t? Doe dan de VERLENGPROEF. Verleng het woord met een –e: dan hoor je heel duidelijk of je een d of t moet schrijven.
6. Als het antwoord op de hoofdvraag “JA, HET WERKWOORD IS EEN PERSOONSVORM” is, zijn er twee mogelijkheden, afhankelijk van de tijd van de persoonsvorm:
 - 3A. BIJ DE TEGENWOORDIGE TIJD SCHRIJF JE ACHTER DE STAM: in het enkelvoud (als ‘ik’ ervoor, of ‘je’/‘jij’ erachter staat:) NIKS of (in alle andere enkelvoudgevallen:) –T of (bij meervoud:) –N of –EN.
 - 3B. BIJ DE VERLEDEN TIJD SCHRIJF JE BIJ EEN ZWAK WERKWOORD ACHTER DE STAM: –DE of –TE in het enkelvoud, en –DEN of –TEN in het meervoud. ALS HET GAAT OM EEN STERK WERKWOORD MET KLINKERVERANDERING IN DE STAM, SCHRIJF JE DAT WOORD ZO KORT EN SIMPEL MOGELIJK.

B. Salemans, b.salemans@sophianum.nl, december 2014